Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara

Karmaveer Samadhi Parisar, Powai Naka Satara, Maharashtra 415001

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara (Autonomous)

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

Paper No.1

भाषिक आविष्काराची रूपे

MMMAR08101

As per NEP 2020 - Major Mandatory

(Syllabus to be implemented from June, 2023)

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

M.A. Part I

Marathi

Subject Code : MMMAR08101

June 2023 as per NEP 2020

सत्र : १ (Semester : I)

Paper No.1: भाषिक आविष्काराची रूपे (04 Credit)

Teaching Hours: 60

प्रास्ताविक –(Preamble)

प्रत्येक भाषेचा जन्म एका विशिष्ट भाषिक पर्यावरणात झालेला दिसतो.भाषा हे मानवी व्यवहार करण्याचे परस्परांमधील विनिमयाचे महत्त्वपूर्ण माध्यम आहे.भाषेचा इतिहास हा संस्कृती इतकाच प्राचीन असलेला दिसून येतो.कारण भाषेशिवाय संस्कृती शक्य नाही.समाजातील सर्व व्यवहार भाषेशिवाय अशक्य असलेले दिसतात. आत्मप्रकटीकरणाच्या धडपडीतून भाषेचा जन्म झालेला दिसून येतो.भाषेमुळे विचार जागृत होतात.तसेच माणसाचा भावनाविकासही भाषेच्या माध्यमातून होतो.या सर्व गोष्टी लक्षात घेऊन सदर अभ्यासक्रमाची रचना केलेली आहे.भाषिक आविष्काराची ओळख,आविष्काराचे प्रकार,भाषेची सर्जनशील प्रक्रिया ,भाषा आणि साहित्य दृकश्राव्य माध्यमांसाठी पटकथा लेखन इत्यादी घटकांचा अभ्यासक्रमात समावेश केलेला आहे.

Objective –

१.भाषा व समाज यांच्यातील अनुबंध लक्षात घेणे.

२.भाषा विनिमय व संप्रेषण प्रक्रिया अभ्यासणे.

३.भाषिक आविष्कारांचा स्वतंत्र अभ्यास करणे .

४.भाषेची सर्जनशीलता लक्षात घेऊन वाङ्मय व्यवहार करणे .

Course Outcomes:-

१)भाषा व समाज यांच्यातील अनुबंध लक्षात येतात..

२)भाषेतून विनिमय अथवा संप्रेषणाची प्रक्रिया कशी चालते हे समजते.

३) भाषिक आविष्काराचे प्रकार ओळखता येतात..

४)भाषेची सर्जनशील प्रक्रिया समजते .

५)भाषा आणि साहित्य प्रकार यातील संबंध लक्षात येतात.

Expected Skill impartation (Through theory and practical's)

१. भाषिक कौशल्ये

२. संशोधन अभियोग्यता

३. सर्जनशीलता

४. संप्रेषणकौशल्य

Unit (घटक)	Subunit (उपघटक)	अध्यापन तासिका Teaching hours	Course Outcomes
Module : 1	**भाषिक आविष्कार** • **भाषा समाज आणि संकृती यातील अनुबंध** • **भाषेची लक्षणे** • **भाषिक आविष्कारमौखिक व : लिखित**	15	CO1 & CO3 CO4
Module : 2	**भाषेची सर्जनशील प्रक्रिया** • **सर्जनशीलतेचे स्वरूप** • **सर्जनशीलतेची घटक** • **भाषा आणि विविध कला माध्यमे** • **भाषा आणि मुद्रित माध्यमे** • **भाषा आणि दृकश्राव्य माध्यमे** • **भाषा आणि सिनेमा माध्यम**	15	CO1 & CO4
Module: 3	**भाषा आणि साहित्य** • **भाषेचे स्वरूप** • **व्यवहार भाषा आणि शास्त्र भाषा**	15	CO1 & CO2 CO4

	• **साहित्य भाषेची वैशिष्ट्ये** • **अभिधा –लक्षणं-व्यंजना** • **रूपक-प्रतिक-प्रतिमा** • **शैलीविचार**		
Module : 4	**भाषा आणि साहित्य मुलबंध** • **विविध माध्यमांसाठी सामिक्षणात्मक लेखन** • **विशिष्ट साहित्यकृतीची समीक्षा** • **माणूस मनोहर तल्हार-**	15	CO4 & CO5

.

संदर्भ ग्रंथसूची

१.मालशे स.ग.,रेन वेलेक(अनु)साहित्य सिद्धांत,महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ.मुंबई

२.पाटणकर रा.भा. सौंदर्यमीमांसा ,कॉनटीनेनटल प्रकाशन,पुणे

३.पाटणकर वसंत साहित्यशास्त्र :स्वरूप आणि समस्या,पद्मगंधाप्रकाशन,पुणे

४.नेमाडे भालचंद्र-साहित्याची भाषा ,साकेत प्रकाशन,औरंगाबाद

५.आचवल माधव –किमया,मौज प्रकाशन,मुंबई

६.रसाळ सुधीर,भागवत श्री,पु,,पाडगावकर मंगेश,तेंडूलकर शिल्पा,कीर्तने अंजली (संपा.)-साहित्य अध्यापन आणि प्रकार,मौज प्रकाशन,मुंबई

७.पाध्ये दिगंबर –अवलोकन :मराठी समीक्षा आणि साहित्य,लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन ,मुंबई

Evaluation Pattern

M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ६०

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara
(Autonomous)

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

Paper No.2 : विशेष साहित्यकृतीचा अभ्यास

Subject Code- MMMAR08102

As per NEP 2020 - Major Mandatory

(Syllabus to be implemented from June, 2023)

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

M.A. Part I

Subject Code- MMMAR8102

June 2023 as per NEP 2020

सत्र : १ (Semester : I)

Paper No.2: विशेष साहित्यकृतीचा अभ्यास

Teaching Hours: 60

प्रास्ताविक –(Preamble)

पदव्युत्तर स्तरावर विद्यार्थ्यांनी कलाकृतीचा अभ्यास करण्याची पद्धती समजून घ्यावी आणि कलाकृतीचा अभ्यास करावा ही अपेक्षा असते .कथनात्म साहित्य रूप समजून घेणे आणि साहित्यकृती वेगवेगळ्या अंगानी समजून घेणे ही आवश्यक गोष्ट असते. साहित्यकृती म्हणजे काय ?सर्जनशील सौंदर्यात्मक आविष्कार करणाऱ्या संहितेस कलाकृती म्हणतात. कादंबरी ,कविता ,नाटक ,लघुकथा या गोष्टीना साहित्यकृती म्हणतो . साहित्यकृतीतून लेखकाला काहीतरी सांगायचे असते .साहित्यकृती एक संप्रेषण असते. लेखक आणि साहित्यकृती यांचा सबंध असतो.लेखकाने तयार केलेल्या साहित्यकृतीचे जग वाचक समजून घेत असतो.लेखकाने कोणता साहित्यप्रकार निवडला ? का निवडला ? लेखकाचे व्यक्तिमत्व ,त्याचे पूर्वीचे लेखन ,आताचे लेखन ,साहित्यकृतीचा काळ ,आणि त्यावेळची भोवतालची सामाजिक परिस्थिती ,साहित्यकृतीचा परिसर ,साहित्यकृती काय सांगू पाहते ? याचा शोध घेण्यासाठी साहित्यकृतीची दोन तीन वेळा वाचन करणे आवश्यक असते . कलाकृतीचे

मध्यवर्ती सूत्र शोधणे ,साहित्यकृती द्‌वारा होणारा लेखकाच्या भाषेचा व्यवहार शोधणे ,साहित्यकृतीची रचना कशी ते पाहणे ,ही अभ्यास करण्याची दृष्टी विद्‌यार्थ्यांना यावी यासाठी सदर अभ्यासपत्रिका तयार करण्यात आली.साहित्यकृतीचे विशेषण विद्‌यार्थ्याला करता यावे ,साहित्यकृतीकडे वेगवेगळ्या अंगाने पाहून त्यातील मूल्यविचार शोधण्याचा प्रयत्न विद्‌यार्थी या अभ्यासात करू शकेल. वर्णनात्मक अभ्यास जसा अभिप्रेत आहे तसे साहित्यकृतीच्या संरचनेचे विश्लेषण देखील या अभ्यासात अपेक्षित आहे . या अभ्यास पत्रिकेत यादवकालीन लीळाचरित्र ही प्राचीन कलाकृती घेतली आहे .तसे शिवकालीन तुकारामाचे अभंग रचना घेतली आहे .बळी ही सामाजिक वास्तव दाखवणारी कादंबरी घेतली असून वाडा चिरेबंदी हे नाटक देखील घेतल्या मुळे विविध साहित्य प्रकारातील साहित्यकृतीचा अभ्यास करणे अभिप्रेत आहे .

Objective –

१ साहित्यकृतीचा अभ्यास कसा करावा हे समजून घेणे.

२ लेखकाचे वाड्मयीन व्यक्तिमत्व आणि लेखक व त्याचा समकाल समजून घेणे.

३ साहित्यकृतीतून लेखकाच्या समकालाचे प्रतिबिंब कशाप्रकारे प्रकट होते याचा अभ्यास करणे.

४ लेखकाच्या इतर साहित्यकृती विचारात घेऊन लेखकाच्या वाड्मयीन जडणघडणीचा विचार करणे.

५ एकूण वाड्मयीन परंपरेत लेखकाचे योगदान समजून घेणे.

Course Outcomes:-

१) साहित्यकृतीचा अभ्यास करण्याची तत्वे विद्यार्थी शिकून घेईल.

२) साहित्यप्रकार नुरूप साहित्यकृतीचा अभ्यास कसा करावा हे समजून घेईल

३) समकाल आणि लेखक कलाकृती यांचे सबंध तपासणी विद्यार्थी करेल

४) लेखकाची वाड्मयीन जडणघडण विद्यार्थी समजून घेईल.

५) साहित्यकृतीचा अभ्यास करण्याचे कौशल्य विद्यार्थ्यास येईलयेतात.

Expected Skills कौशल्य –

कोणत्याही एका वर्तमानकालीन विशिष्ट कला कृतीचा अभ्यास विद्यार्थी करेल आणि त्यावर समीक्षा लिहील.

Unit (घटक)	Subunit (उपघटक)	अध्यापन तासिका Teaching hours	Course Outcomes
Module : 1	**लीळाचरित्र – एकांक** **संपा. श. गो. तुळपुळे**	15	CO1 & CO3 CO4
Module: 2	**पुन्हा तुकाराम** **दि. पु. चित्रे**	15	CO1 & CO2 CO4
Module : 3	**बळी** **विभावरी शिरुरकर**	15	CO4 & CO5

Module :4	**वाडा चिरेबंदी** **महेश एलकुंचवार**	15	CO1 & CO3

संदर्भ ग्रंथसूची

१ लीळाचरित्र एकांक – शं. गो. तुळपुळे
२ लीळाचरित्रातील समाजदर्शन – सुमन बेलवलकर
३ संत, पंत, तंत. – श्री. म. माटे
४ पुन्हा तुकाराम – दि. पु. चित्रे
५ बळी – विभावरी शिरुरकर
६ वाडा चिरेबंदी – महेश एलकुंचवार
७ मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री – मकरंद साठे
८ मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप – गो. मा. पवार

Evaluation Pattern
M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – **६०**

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara (Autonomous)

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (स्वातंत्र्यपूर्व काळ)

Subject Code –MMMAR08103

(Syllabus to be implemented from June, 2022)

RayatShikshanSansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

M.A. Part I

अभ्यासपत्रिका क्र. 3

Subject Code –MMMAR08103

(Credit 04)

June 2022

सत्र : १ (Semester : I)

अभ्यासपत्रिकेचे नाव -आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (स्वातंत्र्यपूर्व काळ)

Preamble - (प्रास्ताविक)

या अभ्यासक्रमामध्ये मराठी भाषेतील आधुनिक काळातील वाङ्मयाचा इतिहास विद्यार्थी समजून घेणार आहे .कोणतेही भाषा वाङ्मय आपोआप तयार होत नसून त्या मागे एक इतिहास असतो. वाङ्मयाचा इतिहास समजून का घ्यावा हे विद्यार्थी प्रारंभी समजून घेणार आहे .साहित्य निर्मितीला सामाजिक ,सांस्कृतिक ,राजकीय व धार्मिक सबंध देखील असतात .साहित्य हे लेखकाचे आविष्करण असले तरी ते सामाजिक व अन्य संदर्भाने तयार झालेले असते .म्हणूनच साहित्य आणि समाज याचा अनुबंध आणि साहित्याची वाटचाल कशी झाली हे समजून घेतले तर मानवी विचाराची व दृष्टीकोनाची स्थित्यंतरे देखील आपण समजून घेऊ शकतो. सर्वसाधारणे इंग्रजी राजवट महाराष्ट्रात आल्यानंतर आधुनिक युग सुरु होते. प्रारंभ ते १८१८ पर्यंतचा काळ हा मराठीचा मध्ययुगीन कालखंड आहे .१८०० पासून ते भारताला स्वातंत्र्य मिळेपर्यंतचा काळ हा स्वातंत्र्य पूर्व काळ होय. तर १९४७ नंतर चा काळ हा स्वातंत्र्योत्तर काळ मानला जातो .इंग्रजी राजवटीच्या काळात निर्माण झालेले मराठी साहित्य कालानुक्रमे कसे निर्माण झाले ? त्याच्या प्रेरणा प्रवृत्ती ,साहित्यात होणारी स्थित्यंतरे ही समजून घेऊन काळ आणि साहित्याच्या अनुबंधाचा अभ्यास करणे हा या अभ्यास पत्रिकेचा उद्देश आहे . या अभ्यासपत्रिकेत मुद्रणकला प्रारंभ ,तत्कालीन धार्मिक साहित्य ,इंग्रजांच्या मुळे झालेले शिक्षणातील बदल आणि त्याचे परिणाम ,धार्मिक प्रबोधन आणि त्यातून निर्माण झालेले साहित्य ,एत्तदेशीय व विलायत साहित्य संपर्क -शिक्षणाने होत जाणारे बदल आणि त्याचे साहित्यावर होणारे परिणाम ,प्रेरणा , इंग्रजी साहित्याचा मराठी सुशिक्षित यांचेवर झालेला प्रभाव त्यातून होणारी साहित्य निर्मिती ,स्वातंत्र्याचे बंड आणि त्यातून होत जाणारी एत्तदेशीय मानसिकता ,भाषांतर साहित्य निर्मिती ,विसाव्या शतकाच्या प्रारंभ ते स्वातंत्र्य मिळण्या अगोदरची परिस्थिती आणि साहित्य याचा साहित्य प्रकारनुरूप वाटचाल समजून घ्यायची आहे .ज्यामुळे साहित्यदृष्टीत होणारा बदल हा जीवनदृष्टीमुळे होतो व जीवन दृष्टी ही बाह्य आणि अंतर्गत प्रभावाने तयार होत असते .सर्जनशील लेखन होत असताना भवताल बदलतो तसे साहित्य कसे बदलत जाते हे या पत्रिकेत विद्यार्थी समजून घेतील .त्यामुळे विद्यार्थ्यांना आधुनिक कालखंडातील स्वातंत्र्यपूर्व काळातील साहित्य कसकसे निर्माण झाले ,ते कोणी लिहिले त्या मागे कोणत्या प्रेरणा होत्या हे सारे समजून घेतल्याने त्यांच्या ज्ञानकक्षा रूंदावतील

व विविध साहित्यप्रकार त्याचे आकृतिबंध हे देखील तो समजून घेईल. विद्यार्थ्याचा काळाचा अभ्यास होणार असल्याने एक प्रकारची व्यापक दृष्टी विद्यार्थ्यास मिळेल. अनेक विचारधारांचा अभ्यास तो करत असल्याने तौलनिक अभ्यास देखील तो करील. आपली मराठीची साहित्य परंपरा इतिहसात जाऊन पाहणे आणि त्यात होणारी स्थित्यंतरे शोधक दृष्टीने तपासणे असा अभ्यास केल्याने एक चिकित्सक दृष्टी विद्यार्थ्यास प्राप्त होईल.

Objectives -

१. स्वातंत्र्यपूर्व काळातीलमहाराष्ट्रातील सामाजिक ,राजकीय ,सांस्कृतिक जीवनाची पार्श्वभूमी समजून घेणे व त्याचा तत्कालीन साहित्याशी आंतरसंबंध समजून घेणे

२. या काळातील साहित्याचा इतिहास अभ्यासणे व साहित्याच्या प्रेरणा ,प्रवृत्ती ,वाड्मय प्रकार यांचा अभ्यास करणे

३. मुख्य प्रवाहातील साहित्याबरोबरच इतर समांतर साहित्यप्रवाहांची वैशिष्ट्ये समजावून घेणे

४.आधुनिक स्वातंत्र्यपूर्व काळातील साहित्याचे रूपबंध आणि आशय वैशिष्ट्ये समजून घेणे.

Course Outcomes –

१.विद्यार्थी १८०० ते १९४७ या काळातील महाराष्टातील सामाजिक ,सांस्कृतिक ,व राजकीय व धार्मिक परिस्थिती आकलन करतो

२.वाड्मयीन इतिहास संकल्पना समजून घेतो

३.साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ समजून घेतो.

४.या काळातील साहित्यप्रकार व त्याची वाटचाल समजून घेतो.

Expected Skill impartation (Through theory and practical's)

अ.क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापनतासिका Teaching Hours	Cos
Module 1	**वाड्मयेतिहासाची संकल्पना** साहित्याच्या निर्मितीचे सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय संदर्भ, **साहित्य आणि सामाजिक दृष्टी, मुद्रणयुगाचा प्रारंभ व परिणाम, धार्मिक प्रबोधनाच्या चळवळी** ☐ लोकसाहित्यातील आदिबंध व कल्पनाबंध	15	CO1, CO2
Module 2	**भाषांतरीत वाड्मय** १. आधुनिक काळातील भाषांतर युग २. नियतकालिकातील भाषांतर ३. कथांमधील भाषांतरे ४.कादंबरीतील भाषांतरे ५. कवितांची भाषांतरे ६. नाटकांची भाषांतरे	15	CO3

Module 3	**कथात्मक साहित्य – कथा व कादंबरी** कथासाहित्याच्या प्रारंभाचे स्वरूप अव्वल इंग्रजी कालखंड करमणूक कालखंड मनोरंजन कालखंड यशवंत- किर्लोस्कर कालखंड फडके – खांडेकर युग **मराठी कादंबरी** वाङ्मयाचे**स्वरूप** मराठी कादंबरीची पार्श्वभूमी१८५७ ते १८८५,हरिभाऊ पूर्व मराठी कादंबरी, मराठी कादंबरीचा विकास १८८५ ते १९५० - ह.ना. आपटे, नाथमाधव, ना. ह. आपटे, वामन मल्हार जोशी, श्री.व्यं. केतकर, न. चिं. केळकर- शि. म. परांजपे, ना.सी. फडके, वि. स. खांडेकर, ग.त्र्यं. माडखोलकर, भा.वि. वरेरकर, वि.वा. हडप, पु. य. देशपांडे, विभावरी शिरुरकर, गीता साने, मालतीबाई दांडेकर, प्रेमा कंटक, वि.वि. बोकील, साने गुरुजी, र. वा. दिघे, ग. ल. ठोकळ, गो. नी. दांडेकर इ.	15	CO4
Module 4	**कथात्मक साहित्य – नाटक व कविता** नाटकांची भारतीय परंपरा – सोंगे, भारुडे, ललिते, दशावतार, यक्षगान व भागवतमेळा, तमाशा अथवा लोकनाट्य, तंजावरची मराठी नाटके, विष्णुदास भाव्यांची पौराणिक नाटके, फार्स, ऐतिहासिक नाटकांचा प्रारंभ, सामाजिक नाटकांचा उदय, १८८० ते १९२० या कालखंडातील नाटके. नाटिकांचा उदय, श्री. वि. वर्तक आणि नाट्यमन्वंतर, प्रा. के. अत्रे, भा.वि. वरेरकर, अनंत काणेकर, मो.ग. रांगणेकर **आधुनिक मराठी कविता** - जुनी पारमार्थिक काव्यधारा, संस्कृत कवितेचा	15	CO5

	मराठी अवतार, इंग्रजी कवितेचा मराठी अवतार, अव्वल इंग्रजीतील स्वतंत्र कविता, केशवसुत, ना.वा. टिळक, चंद्रशेखर, माधवानुज, विनायक, दत्त, बी, भा.रा. तांबे, वि.दा. सावरकर, गोविंदाग्रज, बालकवी, ए.पां. रेंदाळकर, रविकिरण मंडळ, राष्ट्रीय वृत्तीचे कवी, विनोद आणि विडंबन काव्य, गु.ह., वा.ना., ना.घ. देशपांडे, अनिल, कुसुमाग्रज, बा.भ. बोरकर. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील प्रातिनिधिक काव्यसंग्रह.		

संदर्भग्रंथ–

१. मराठी कादंबरी स्वातंत्र्योत्तर समाजशास्त्रीय समालोचन –डॉ .रवींद्रठाकूर
२. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास – डॉ .प्र .न .जोशी
३. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना – डॉ .द.दि.पुंडे / गो.म .कुलकर्णी
४. निवडक वसंत पळशीकर – संपा .किशोर बेडकिहाळ
५. मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती – डॉ .वसंत आबाजी डहाके
६. मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी – प्रा .गो .म .कुलकर्णी
७. साहित्यमूल्ये आणि अभिरुची – डॉ .गो.मा.पवार
८. साहित्य समाज आणि संस्कृती – दिगंबर पाध्ये
९. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – डॉ .अ .ना .देशपांडे
१०. विविधज्ञानविस्तार – वा .ल .कुलकर्णी
११. अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – डॉ .प्र .न .जोशी
१२. मराठी कादंबरी पहिले शतक – कुसुमावती देशपांडे
१३. मराठी साहित्यसमालोचन – वि .सी .सरवटे

१४.अर्वाचीन मराठी काव्य – रा .श्री .जोग
१५.आधुनिक कवितेचे प्रणेते ,भाग १ व २ - भ .श्री .पंडित
१६.मराठी वाङ्मयाचा इतिहास ,खंड ४ था– रा .श्री .जोग
१७.आधुनिक मराठी काव्यदर्शन – अक्षयकुमार काळे

Evaluation Pattern
M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ६०

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara

Karmaveer Samadhi Parisar, Powai Naka Satara, Maharashtra 415001

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara (Autonomous)

Constituent College of Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

M.A. Program in Marathi at Major Level

Marathi

Marathi Paper No. IV

Subject Code – MMMAR08104

संगणककौशल्ये

(Syllabus to be implemented from June, 2023-24 as Per NEP Guideline)

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

M.A. Part I

June 2023 (As Per NEP 2020)

Semester I

Marathi Paper No. IV

Subject Code – MMMAR08104

अभ्यासपत्रिकेचे नाव – संगणककौशल्ये

(Credit -02)

प्रास्ताविक – **(Preamble)**

संगणक आणि इंटरनेट ही आजच्या काळाची महत्त्वाची माध्यमे आहेत. ज्ञान, विज्ञान, माहिती आणि तंत्रज्ञान,व्यापार,कार्यशैली,मनोरंजन आदि संपर्कव्यवस्था अशा सर्वच क्षेत्रांची कक्षा संगणकामुळे विस्तारलेली आहे.पर्यायाने आपल्या जीवनपद्धतीत बदल होतो आहे.त्याचमुळे संगणक आणि संगणकाशी ज्ञान मिळविणे ही आजच्या काळाची गरज बनली आहे.प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेत आपण संगणकाचा आपल्या ज्ञानवृद्धीसाठी होणाऱ्या उपयोजनासंदर्भात जाणून घेणार आहोत.

Objective –

१. संगणकाचा संक्षिप्त परिचय करून देणे.
२. इंटरनेट महाजालाचा परिचय करून देणे.
३. संवादासाठी संगणक कौशल्ये समजावून देणे.
४. सोशल नेटवर्किंग आणि त्याची व्याप्ती समजावून देणे .
५. मराठी वेबसाइटचा परिचय करून देणे.
६.इंटरनेटवरील मराठी वर्तमानपत्रांचा परिचय करून देणे.

Outcomes –

१. संगणकाचा संक्षिप्त परिचय करून घेता येईल.
२. सोशल नेटवर्किंग आणि त्याची व्याप्ती समजावून घेता येईल.
३. मराठी वेबसाइटचा परिचय करून घेता आला.
४. संवादासाठी संगणक कौशल्ये समजावून घेता येतील.

Expected Skill impartation (Through theory and practical's)

१. संगणक कौशल्ये
२. इंटरनेट कौशल्ये
३. संवाद कौशल्ये
४. ब्लॉग लेखन कौशल्ये

अ.क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	Course Outcome
विभाग1 Module1	**संगणक संवाद** • संगणक • इंटरनेट महाजाल • संगणक संवाद • इंटरनेटवरील संवाद सुविधा • ई-मेल • तात्काळ निरोप (instant messaging) • इतर सुविधेतून होणारा संवाद • **शिक्षण क्षेत्रामध्ये संगणक**	15	CO1 & CO4 CO3

	प्रणाली • इंटरनेटवरील चर्चा गट • इंटरनेटवरील संवादमाध्यमे • फेसबुक ऑर्कुट • इंटरनेटवरील लेख,कविता आणि इतर ललित साहित्य • ट्विटर (ब्लॉगगिक वेबसाईट) • इंटरनेटवरील दैनिके • इंटरनेटवरील लेख,कविता आणि इतर ललित साहित्य		
विभाग 2 Module2	**संगणकीय उपयोजन** • वेबसाईट निर्मिती • इंटरनेटचे कार्य • डोमेन नेम –WWW-URL • वेबसाईटचे स्वरूप • वेबसाईट निर्मिती प्रकिया • मराठी संकेत स्थळे • ई -मेल • ई-कॉमर्से • ब्लॉग लेखन	15	CO2 & CO3

संदर्भ ग्रंथसूची -

१. सोशल मिडिया ,मूळ लेखक : सलोनी पाटील ,अनुवाद विजया पाटील युटीलीटी क्रिएटिव्ह,पुणे २०१०
२. ई-मेल ,विवेक मेहेत्रे उद्वेली प्रकाशन,मुंबई २०००
३.सकाळ तनिष्का,दिवाळी अंक –उत्तम कांबळे (संपा)सकाळ पेपर्स,पुणे २०१०

Evaluation Pattern **M.A. Part I** **June 2023 (As Per NEP 2020)** **Semester II** **Marathi Paper No.IV** **अभ्यासपत्रिकेचे नाव – संगणककौशल्ये**
Term End Examination (Theory) Marks : 30
Internal Evaluation Marks : 20
Total 50

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ३०

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	०८
प्रश्न २.	टीपा लिहा (तीन पैकी कोणत्याही दोन)	१०
प्रश्न ३	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी कोणतेही एक)	१२

अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

१. विषयनिहाय विविध उपक्रम - २० गुण

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara (Autonomous)

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

लोकसाहित्य व लोककला

Subject Code - MEMAR08101

As per NEP 2020 - Major Elective

(Syllabus to be implemented from June, 2023)

RayatShikshanSansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

M.A. Part I

अभ्यासपत्रिका क्र.४

Subject Code - MEMAR08101

(Credit 04)

June 2023 as per NEP 2020

सत्र : १ (Semester : I)

अभ्यासपत्रिकेचे नाव -(लोकसाहित्य व लोककला)

Preamble - (प्रास्ताविक)

एम. ए. भाग. १ अभ्यासपत्रिका क्र. ४ साठी ऐच्छिकविषय म्हणून 'लोकसाहित्य व लोककला' नावाने अभ्यासक्रम तयार केला आहे. प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेच्या पहिल्या घटकात 'लोकसाहित्य' ही संकल्पना स्पष्ट करून पाश्चत्य व भारतीय अभ्यासकांनी केलेल्या व्याख्या व स्वरूप जाणून घेतले आहे . लोकसाहित्य व लोकमानस, लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती यांचा अन्योन्य संबंध स्पष्ट करून लोकसाहित्याची लक्षणे विशद केली आहेत. दुसऱ्या घटकात लोकसाहित्याची व्याप्ती व इतर ज्ञानशाखांशी लोकसाहित्याचा जवळचा संबंध कसा आहे. याची मांडणी केली आहे तिसऱ्या घटकांमध्ये लोकसाहित्याच्या अभ्यासाला समृद्धता प्राप्त करून देणाऱ्या विविध संप्रदाय व पद्धतींचा अभ्यास मांडला आहे. चौथ्या घटकात लोकसाहित्याच्या संशोधनाच्या क्षेत्रीय पद्धती व स्तरीय पद्धतींचा विचार मांडला आहे. या अभ्यासातून आपल्याला जागतिक व भारतीय पातळीवरील लोकसाहित्याचे संकलन, संशोधन अभ्यासावयाचे आहे. त्याचबरोबर लोकसाहित्याचा एक विस्तृत पट आपल्यासमोर उलगडला जाईल आणि या साहित्याचे आजचे महत्त्वही लक्षात येईल.

Objective-

१.लोकसाहित्याची संकल्पना व परंपरा अभ्यासणे.

२.लोकसाहित्य लोकसंस्कृती व लोकमानस यांचा परस्पर संबंध अभ्यासणे .

३.लोकसाहित्याचा उगम व व्याप्ती अभ्यासणे.

४.लोकसाहित्याच्या विविध अभ्यासपद्धतींचे आकलन करून घेणे.

Course Outcomes –

CO -1. लोकसाहित्याची संकल्पना व लोकसाहित्याची परंपरा यांची ओळख होते तसेच विविध अभ्यासपद्धतींचे आकलन होते.

CO -2. लोकसाहित्य व लोकसंस्कृती यांचा परस्पर संबंध समजतो .

CO -3. लोकसाहित्याचा उगम व व्याप्ती यांबद्दल ओळख होते.

CO -4. लोकसाहित्याच्या विविध अभ्यासपद्धतींचे आकलन होते.

CO -5. विद्यार्थ्यांमधील लोकसाहित्याची अभिरुची व संशोधन वृत्ती वाढीस लागते.

Expected Skill impartation (Through theory and practical's)

५. भाषिक कौशल्ये

६. संशोधन अभियोग्यता

७. व्यावहारिक जीवनात उपयोगाचे कौशल्ये

अ.क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापनतासिका Teaching Hours	Cos
Module 1	**लोकसाहित्य संकल्पना आणि स्वरूप** ☐ लोकसाहित्याच्या व्याख्या –(पाश्च्यात्य व भारतीय) ☐ लोकसाहित्य संज्ञा व अर्थ ☐ लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती☐ लोकसाहित्य आणि लोकमानस ☐ लोकसाहित्यातील आदिबंध वकल्पनाबंध	15	CO1, CO2
Module 2	**लोकसाहित्य उत्पत्तीआणि व्याप्ती** अ) लोकसाहित्याचे प्रकार ☐ शाब्द लोकसाहित्य– कथा ,गीते,वाक्प्रचार ,म्हणी ,उखाणे ,हुमाण ☐ भौतिक संस्कृती	15	CO3

	☐लोककला;लोकनृत्य,लोकनाट्य,लोकवाद्य,शिल्पमूर्ती ☐लोकरुढी;लोकभ्रम,लोकसमज,लोकतत्व,लोकववधी ब) लोकसाहित्य आणि अन्य ज्ञानशाखा मानववंशशास्त्र,समाजशास्त्र ,मानसशास्त्र भाषाशास्त्र,इतिहास		
Module 3	**लोकसाहित्याच्याअभ्यासपद्धती** ☐ दैवतकथाशास्त्रीय ☐ निसर्गरूपवादी ☐ भ्रांतकल्पनावादी ☐ हेतुकथावादी ☐ अवशेषवादी ☐ ऐतिहासिक - भौगोलिक अभ्यासपद्धती ☐ कार्यान्वयीअभ्यासपद्धती ☐ संदर्भान्वयीअभ्यासपद्धती ☐ रचनानुसारअभ्यासपद्धती	15	CO4
Module 4	**लोकसाहित्याच्या संशोधन पद्धती** ☐ क्षेत्रीय संशोधन पद्धती स्तरीय संशोधन पद्धती	15	CO5

Reference Books :

संदर्भग्रंथ–

1 भागवत दुर्गा - लोकसाहित्याची रूपरेखा, वरदा प्रकाशन पुणे.
2 व्यवहारे शरद - लोकसाहित्य संकल्पना व स्वरूप, कैलाश पब्लिकेशन्स औरंगाबाद.
3 खंदारे साहेब(डॉ) लोकसाहित्य शब्द आणि प्रयोग,प्रतिमा प्रकाशन,पुणे
4 मोरजे गंगाधर - लोकसाहित्य: एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र'पद्मगंधा प्रकाशन,पुणे
5 कोळेकर वैदेही –'मराठी लोककथा ,स्वरूप प्रकाशन,औरंगाबाद
6 ढेरे रा. चि. –'लोकसाहित्य: शोध आणि समीक्षा'पद्मगंधा प्रकाशन,पुणे
7 मांडे प्रभाकर –लोकरंगभूमी, गोदावरी प्रकाशन अहमदनगर.
8 वाकोडे मधुकर - लोकप्रतीमा आणि लोकतत्वे,लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन,मुंबई
9 व्यवहारे शरद – लोकसंस्कृतीचा अंत;प्रवाह, प्रतिमा प्रकाशन पुणे .
10 मांडे प्रभाकर - लोकसाहित्याचे स्वरूप, सविता प्रकाशन औरंगाबाद .
11. भोसले द.ता.-'लोकसंस्कृती बंध-अनुबंध''पद्मगंधा प्रकाशन,पुणे

Evaluation Pattern
M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ६०

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara
(Autonomous)

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

Paper No.1 & 5

बोली अभ्यास

Marathi
As per NEP 2020 - Major Elective

(Syllabus to be implemented from June, 2023)

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)
M.A. Part I
Marathi Course, Sub Code MARC21
June 2023 as per NEP 2020
सत्र : १ (Semester : I)
Paper No.1: बोली अभ्यास

Teaching Hours: 60

प्रास्ताविक –(Preamble)

आत्मप्रकटीकरणातून भाषेचा जन्म झाला. पूर्वी भाषेचा अभ्यास म्हणजे प्राय:लिखित भाषेचा अभ्यास असे परंतु आधुनिक भाषा वैज्ञानिकांनी या बाबतीतला दृष्टिकोन बदलला त्यामुळे स्वाभाविकपणे बोली भाषांकडे पाहण्याची वृत्ती ही बदलली. प्रमाणभाषा ही सुद्धा एक बोलीच असते, तिचे जसे व्याकरण, शब्दकोश रचले जातात तसेच स्थानिक बोलींची व्याकरणे, शब्दकोश रचले जातात. बोली भाषेच्या अभ्यासामुळे त्या त्या प्रांतातील संस्कृती, समाजातील चाली-रीती, सण-वार, आचार-विचार, पोशाख इ. गोष्टी समजून घेता येतात. पूर्वी बोली अशुध्द, कनिष्ठ मानली जात असे. बोली बोलणाऱ्यास गांवढळ म्हणून हिणवले जात असे. आज मात्र बोली भाषा भाषेला समृध्द करत असल्याने बोली भाषेकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन बदलला आहे.

पहिल्या घटकामध्ये बोली भाषा आणि समाज यांचे स्वरूप, दुसऱ्या घटकात बोलीची वैशिष्ट्ये, तिसऱ्या घटकात बोली भाषांची निर्मिती तसेच चौथ्या घटकात बोली अभ्यासाचे महत्व इ. पैलूंचा परामर्श घेता येईल.

Objective –

१. भाषा व बोलींचे समाजातील स्थान समजून घेणे.

२. बोलीभाषेचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये समजून घेणे.

३. बोली भाषांच्या निर्मितीची करणे अभ्यासणे.

४. बोली अभ्यासाचे महत्व विषद करणे.

Course Outcomes:-

१) विद्यार्थी भाषा आणि बोलीभाषा यांच्यातील साम्य लक्षात घेतात.

२) विद्यार्थी बोली भाषेचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये समजून घेतात.

३) विद्यार्थी बोली भाषेमुळे भाषा समृध्द होते आणि भाषेचा विस्तार होतो हे समजून घेतात.

४) विद्यार्थी भाषा बोली, समजाचा परस्पर संबंध समजून घेतात.

Expected Skill impartation (Through theory and practical’s)

१. बोली भाषा कौशल्य

२. भाषिक कौशल्ये

३. सर्जनशीलता

४. संप्रेषण कौशल्य

Unit (घटक)	Subunit (उपघटक)	अध्यापन तासिका Teaching hours	Course Outcomes
Module : 1	भाषा बोली आणि समाज	१५	
Module : 2	बोली : स्वरूप, वैशिष्ट्ये	१५	
Module: 3	बोली भाषांची निर्मिती	१५	
Module : 4	बोली अभ्यासाचे महत्व	१५	

संदर्भ ग्रंथसूची

१. डॉ. कैलास सार्वेकर, 'बोली समाज, साहित्य आणि संस्कृती

२. रा. सो. सराफ, 'भाषा मातृभाषा आणि परभाषा'

३. डॉ. विजय इंगळे, 'मराठी भाषा शास्त्र आणि व्याकरण'

४. श्री. न. गजेंद्रगडकर, 'भाषा आणि भाषाशास्त्र', व्हीनस प्रकाशन पुणे.

५. डॉ. र. बा. मंचरकर, 'भाषाशास्त्र विचार', अजब प्रकाशन, कोल्हापूर.

६. ना. गो. कालेलकर, 'भाषा इतिहास आणि भूगोल', मौज प्रकाशन, मुंबई.

७. द. ता. भोसले' 'ग्रामीण बोलीचा शब्दकोश', मेहता पब्लिशिंग, पुणे.

८. डॉ. गणेश देवी, 'भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षण महाराष्ट्र', पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.

९. ना. गो. कालेलकर' 'ध्वनीविचार', डेक्कन कॉलेज, पुणे.

Evaluation Pattern

M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – **६०**

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara (Autonomous)

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

Paper No.1 : संशोधन पद्धती

Marathi[Sub Code- RMMR08101]

As per NEP 2020 - Major Mandatory

(Syllabus to be implemented from June, 2023)

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

M.A. Part I

Marathi Course,

June 2023 as per NEP 2020

सत्र : १ (Semester : I)

Paper No.: संशोधन पद्धती

[PAPER CODE: RMMR08101]

Teaching Hours: 60

प्रास्ताविक –(Preamble) नवीन शैक्षणिक धोरण २०२० नुसार आता पदव्युत्तर अध्ययन -अध्यापन प्रक्रियेत 'संशोधन पद्धती' हा पेपर सर्व विद्यार्थी व प्राध्यापक यांनी समजून घेणे आवश्यक ठरलेले आहे. मराठी भाषा ,साहित्याचा अभ्यास करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना पदव्युत्तर स्तरावर संशोधन म्हणजे काय ? संशोधन कशासाठी आवश्यक आहे. संशोधन करण्याचे विविध हेतू,संशोधन करण्याचे व्यावहारिक व ज्ञानक्षेत्रांतील फायदे , विकासामध्ये संशोधनाचे योगदान, व्यवसाय व उद्योगात होणारे संशोधन,सामाजिक शास्त्रात होणारे संशोधन ,विज्ञानात होणारे संशोधन ,साहित्यात होणारे संशोधन या बाबतचे ज्ञान आणि डोळस दृष्टीकोन विद्यार्थ्यांना देणे ही आजची गरज बनलेली आहे. जगभरातील विविध देशात होत असलेल्या ज्ञान,विज्ञान व तंत्रज्ञान या क्षेत्रातील संशोधनामुळे माणसाची कोणती प्रगती झाली याची जाणीव होऊन आपण संशोधनाच्या आधारे नवे काही निर्माण करू शकतो,याचा प्रत्यक्ष विश्वास विद्यार्थ्यांत निर्माण होण्याची आवश्यकता आहे. त्यामुळेच विद्यार्थ्यांना संशोधन म्हणजे काय ,विविध क्षेत्रात चाललेले संशोधन,असे संशोधन करण्याच्या पद्धती,भाषा,साहित्य क्षेत्रातील संशोधन,आंतरविद्याशाखीय संशोधन या बाबी समजणे आवश्यक आहे. त्या साठी सदरची अभ्यासपत्रिका विचारपूर्वक तयार करण्यात आलेली आहे.

Objective –

१ संशोधन म्हणजे काय ? व्याख्या व स्वरूप समजून घेणे .

२ विविध क्षेत्रातील संशोधनाची पार्श्वभूमी माहिती करून घेणे

३ मुलभूत संशोधन प्रक्रिया समजून घेणे ,

४ जगातील व भारतातील संशोधनाचे स्वरूप समजून घेणे

५ सर्व प्रकारच्या संशोधन पद्धतीची ओळख करून घेणे

६ कलेच्या क्षेत्रातील संशोधन प्रक्रिया समजून घेणे

७ भाषा व साहित्य संशोधन प्रक्रिया समजून घेऊन कोणकोणत्या संशोधनपद्धतीचा उपयोग होतो हे ज्ञान आत्मसात करणे

८ Course Outcomes:-

१) संशोधन म्हणजे काय व त्याचे प्रकार हे विद्यार्थ्यास समजतील

२) विविध क्षेत्रात संशोधनाची गरज का असते ते विद्यार्थी जाणून घेईल

३) संशोधनाची शास्त्रीय पद्धती विद्यार्थी समजून घेईल.

४) संशोधनाच्या विविध पद्धती विद्यार्थी समजून घेईल

५) साहित्य संशोधनाचे प्रकार विद्यार्थ्यास माहीत होतील

६) भाषा ,साहित्य संशोधन पद्धती विद्यार्थी समजून घेतील.

Expected Skills१ कौशल्य संशोधन करण्याची क्षमता प्राप्त होऊन तो शोध निबंध लिहितो

२ साहित्य क्षेत्रातील संशोधनाची पूर्वतयारी करू लागतो

Unit (घटक)	Subunit (उपघटक)	अध्यापन तासिका Teaching hours	Course Outcomes	GRADE
Module : 1	संशोधन म्हणजे काय ? विविध व्याख्या -संकल्पना , संशोधन प्रेरणा ,संशोधन शब्दाचे विविध अर्थ, संशोधन शास्त्रीय पद्धती - ड्युई केली यांच्या संशोधनाच्या पाच पायऱ्या,विज्ञाव ,सामाजिकशास्त्रे ,व कला साहित्यात होणारे संशोधन,	15	CO1 & CO3 CO4	1

	गुणात्मक संशोधन पद्धती,संख्याशास्त्रीय संशोधन ,संशोधन			
Module: 2	**संशोधनाच्या विविध पद्धती :** वैज्ञानिक पद्धती,सर्व्हेक्षण पद्धती ,ऐतिहासिक शोधपद्धती ,संख्याशास्त्रीय शोध पद्धती, विगमन निगमन पद्धती ,मांनसशास्त्रीय पद्धती ,तौलनिक संशोधन पद्धती ,वर्णनात्मक संशोधन पद्धती ,प्रयोग निष्ठ पद्धती ,संशोधनाच्या नव्या दिशा	15	CO1 & CO2 CO4	1
Module : 3	**भाषा व साहित्य संशोधन : स्वरूप** भाषेतील संशोधन ,साहित्यातील संशोधन ,भाषा आणि साहित्याची संशोधन पद्धती , साहित्य संशोधनातील प्रकार - साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधन ,साहित्य प्रकारनिष्ठ संशोधन[काव्य ,कथनात्मक ,नाट्यात्म] [ललित ,मौखिक ,माध्यमाधीष्टीत] लेखक अभ्यास ,कालखंड अभ्यास , इत्यादी	**15**		**1**
Module 4	, साहित्य संशोधनाची पूर्वतयारी - शोध निबंध गुणवैशिष्ट्ये ,शोध निबंधाचे प्रकार ,संशोधनाची नवी क्षितिजे – पदवीसाठीच्या प्रबंध लेखनाचे स्वरूप व कार्यपद्धती	15	CO1 & CO3 CO4	1

१.संशोधनाची क्षेत्रे आणि पद्धती -डॉ.जयश्री पाटणकर ,शब्दालय प्रकाशन ,श्रीरामपूर २०१०

२.संशोधन सिद्धांत आणि पद्धती -डॉ.सदा कऱ्हाडे ,लोक वाड्मय गृह मुंबई ,१९९७

३. साहित्य संशोधन : वाटा आणि वळणे -डॉ.सुधाकर शेलार अक्षर वाड्मय प्रकाशन ,पुणे २०१९

४ .शोधनिबंधाची लेखन पद्धती -सं.ग .मालशे [सुधारित आवृत्ती -संपादक मिलिंद मालशे -लोक वाड्मय गृह ,मुंबई २००६]

५ .तुमचे प्रबंध लिखाण -पॉल ऑलिव्हर,सेज प्रकाशन ,न्यू दिल्ली -२०१७

६ .प्रबंध कसा लिहावा ,डॉ.जयंत वेलणकर,साहित्य प्रसार केंद्र ,नागपूर १९८८ ७ .

७ .भाषा व साहित्य : संशोधन खंड १,२,३ संपा. वसंत जोशी ,महाराष्ट्र साहित्य परिषद पुणे

८. मराठी संशोधन विद्या -डॉ.उषा देशमुख ,स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे -१९

९. वाड्मयीन निबंध लेखन -रा.ग.जाधव ,कॉनटीनेनटल प्रकाशन पुणे,तृतीय आवृत्ती

१०.शोधविज्ञान कोश : डॉ.दु.का.संत पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन पुणे

११. संशोधन पद्धती -व्ही.बी.पाटील .प्रशांत पब्लिकेशन ,जळगाव **२०१२**

१२ . संशोधन पद्धती प्रक्रिया व अंतरंग – दु .का.संत,विद्यार्थी गृह प्रकाशन पुणे १९८८

१३ . संशोधन पद्धतीशास्त्र व तंत्र -प्रदीप आगलावे ,विद्या प्रकाशन नागपूर

१४ . संशोधन : स्वरूप आणि पद्धती -संपादक डॉ.सु.रा.चुनेकर .रंगनाथ पठारे -शि.प्र.संगमनेर १९८३

१५ . संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र -रमेश वरखेडे ,मंगला वरखेडे ,इइन्स्टिट्यूट ऑफ नॉलेज इंजिनियरिंग नाशिक .

१६ साहित्यकृतीचा अभ्यास -हरिश्चंद्र थोरात , अक्षर वाड्मय प्रकाशन पुणे

१७ . साहित्य शोधणी -डॉ.उषा देशमुख ,निहारा प्रकाशन पुणे

Evaluation Pattern

M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**

Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ६०

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara (Autonomous)

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

Paper No. 5

साहित्य प्रकारांचा सूक्ष्म विचार

Sub Code : MMMAR08205

As per NEP 2020 - Major Mandatory

(Syllabus to be implemented from June, 2023

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

Choice Based Credit System

M.A. Part I

Subject Code: MMMAR08205

June 2023 as per NEP 2020

सत्र : 2 (Semester : II)

Paper No.5 : साहित्यप्रकारांचा सूक्ष्म विचार (04 Credit)

Teaching Hours: 60

प्रास्ताविक –(Preamble)

प्रत्येक भाषेचा जन्म एका विशिष्ट भाषिक पर्यावरणात झालेला दिसतो.भाषा हे मानवी व्यवहार करण्याचे परस्परांमधील विनिमयाचे महत्त्वपूर्ण माध्यम आहे.भाषेचा इतिहास हा संस्कृती इतकाच प्राचीन असलेला दिसून येतो.कारण भाषेशिवाय संस्कृती शक्य नाही.समाजातील सर्व व्यवहार भाषेशिवाय अशक्य असलेले दिसतात. आत्मप्रकटीकरणाच्या धडपडीतून भाषेचा जन्म झालेला दिसून येतो.भाषेमुळे विचार जागृत होतात.तसेच माणसाचा भावनाविकासही भाषेच्या माध्यमातून होतो.या सर्व गोष्टी लक्षात घेऊन सदर अभ्यासक्रमाची रचना केलेली आहे.साहित्याचे काठनात्मक,नाट्यात्मक,आणि भावकाव्यात्मक हे तीन मूलबंध मानले गेले आहेत व या तीन मुलभूत साहित्यबंधाना पायाभूत करार ही संकल्पना वापरली आहे.हे मूलबंध विविध साहित्यप्रकारांमध्ये आढळतात आणि त्यांच्यात विविध साहित्यप्रकार कसे सामावतात याचा अभ्यास करण्याच्या अनुषंगाने सदर अभ्यासक्रमाची रचना केलेली आहे.या अनुषंगाने कथा- काव्य - नाट्य आणि ललितगद्य या साहित्यप्रकारांचा सूक्ष्म अभ्यास सदर अभ्यासपत्रिकेत निश्चित करण्यात आलेला आहे.

Objective –

१.भाषा व समाज यांच्यातील अनुबंध लक्षात घेणे.
२.साहित्यप्रकारांचे नेमके पृथगात्म स्वरूप विचारात घेणे .
३.साहित्यप्रकारांचे वर्गीकरण करणे. .
४.साहित्यप्रकारांचे तुलनात्मक अध्ययन करणे .

Course Outcomes:-

१)भाषा व समाज यांच्यातील अनुबंध लक्षात येतात..
२) साहित्यप्रकारांचे नेमके तसेच पृथगात्म स्वरूपाचे ज्ञान होते.
३) साहित्यप्रकारांचे वर्गीकरण करता येते.
४) साहित्यप्रकारांचे तुलनात्मक अध्ययन करता येत..
५)भाषा आणि साहित्य प्रकार यातील संबंध लक्षात येतात.

Module (घटक)	**Sub module (उपघटक)**	**Teaching Hours**	**Course Outcomes**
Module : 1	**1.1 महाकाव्य** **1.2 आख्यानकाव्य**	15	CO1 & CO4 CO5

	1.3 कविता **1.4 दीर्घ कविता** **1.5 भावकविता**		
Module : 2	**2.1 कथा** **2.2 दीर्घकथा** **2.3 लघुकादंबरी** **2.4 कादंबरी**	15	CO3 & CO5
Module : 3	**3.1 तमाशा** **3.2 लोककला** **3.3 एकांकिका** **3.4 नाटक**	15	CO2 & CO3
Module : 4	**ललित गद्य :** **4.1 रोजनिशी** **4.2 प्रवासवर्णन** **4.3 आठवणी या घटकांचे लेखन**	15	CO4 & CO5

संदर्भ ग्रंथसूची –

१.कुलकर्णी मदन –‘मराठी लघुकादंबरी रूपबंध आणि अंतरंग ,विजय प्रकाशन ,नागपूर

२.पाटणकर वसंत –‘कविता संकल्पना,निर्मिती आणि समीक्षा ,अनुभव प्रकाशन ,मराठी विभाग मुंबई विद्यापीठ,मुंबई

३.थोरात हरिश्चंद्र –‘कादंबरी: एक साहित्यप्रकार’शब्द प्रकाशन मुंबई

४.पवार गो.मा. –हातकणंगलेकर म.द.(संपादक)मराठी साहित्य:प्रेरणा व स्वरूप (१९५०-७५) , पॉप्युलर प्रकाशन,मुंबई

५.शिंदे विश्वनाथ-स्मार्त हिमांशू(संपादक) ‘मराठी नाटक आणि रंगभूमी’,प्रतिमा प्रकाशन पुणे
६.जोशी सुधा -’कथा:संकल्पना व स्वरूप’मौज प्रकाशन मुंबई
७.पवार गो.मा.-शिंदे रणधीर (संपा) ‘महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांची रोजनिशी’,महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ ,मुंबई २०१६

Evaluation Pattern

M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ६०

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara
(Autonomous)

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

Paper No.6 : विशेष साहित्यकृतीचा अभ्यास

Subject Code- MMMAR08206

As per NEP 2020 - Major Mandatory

(Syllabus to be implemented from June, 2023)

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

Choice Based Credit System

M.A. Part I

Subject Code- MMMAR08206

June 2023 as per NEP 2020

सत्र : 2 (Semester : II)

Paper No. 6 : विशेष साहित्यकृतीचा अभ्यास

Teaching Hours: 60

प्रास्ताविक –(Preamble)

पदव्युत्तर स्तरावर विद्यार्थ्यांनी कलाकृतीचा अभ्यास करण्याची पद्धती समजून घ्यावी आणि कलाकृतीचा अभ्यास करावा ही अपेक्षा असते .कथनात्म साहित्य रूप समजून घेणे आणि साहित्यकृती वेगवेगळ्या अंगानी समजून घेणे ही आवश्यक गोष्ट असते. साहित्यकृती म्हणजे काय ? सर्जनशील सौंदर्यात्मक आविष्कार करणाऱ्या संहितेस कलाकृती म्हणतात. कादंबरी ,कविता ,नाटक ,लघुकथा या गोष्टीना साहित्यकृती म्हणतो . साहित्यकृतीतून लेखकाला काहीतरी सांगायचे असते .साहित्यकृती एक संप्रेषण असते. लेखक आणि साहित्यकृती यांचा सबंध असतो.लेखकाने तयार केलेल्या साहित्यकृतीचे जग वाचक समजून घेत असतो.लेखकाने कोणता साहित्यप्रकार निवडला ? का निवडला ? लेखकाचे व्यक्तिमत्व ,त्याचे पूर्वीचे लेखन ,आताचे लेखन ,साहित्यकृतीचा काळ ,आणि त्यावेळची भोवतालची सामाजिक परिस्थिती ,साहित्यकृतीचा परिसर ,साहित्यकृती काय सांगू पाहते ?. कलाकृतीचे मध्यवर्ती सूत्र शोधणे ,साहित्यकृती द्वारा होणारा लेखकाच्या भाषेचा व्यवहार शोधणे ,साहित्यकृतीची रचना कशी ते पाहणे ,ही अभ्यास करण्याची दृष्टी विद्यार्थ्यांना यावी यासाठी सदर अभ्यासपत्रिका तयार करण्यात आली.साहित्यकृतीचे

विशेषण विद्यार्थ्याला करता यावे ,साहित्यकृतीकडे वेगवेगळ्या अंगाने पाहून त्यातील मूल्यविचार शोधण्याचा प्रयत्न विद्यार्थी या अभ्यासात करू शकेल. वर्णनात्मक अभ्यास जसा अभिप्रेत आहे तसे साहित्यकृतीच्या संरचनेचे विश्लेषण देखील या अभ्यासात अपेक्षित आहे . या अभ्यास पत्रिकेत प्राचीन काळातील गौळण कशी तयार करण्यात आली हे विद्यार्थ्यांना समजावे ही काळ ,धर्म भक्ती आणि गौळण यांचे अनुबंध काय त्याचा शोध विद्यार्थी घेईल.आयदान या स्त्री आत्मकथनातून दलित स्त्रियांचे जीवन तर कळेलच पण आपल्या कष्टाने आपण स्वतःला कसे घडवू शकतो ही प्रेरणा मिळेल.कोकणातील बोलीभाषा ग्रामभाषा आल्यामुळे परिसर ज्ञान विद्यार्थ्यांना मिळू शकेल यास्तव आयदान हे आत्मकथन अभ्यासक्रमात घेतले आहे .चाळेगत ही कादंबरी व सीझर कर म्हणतेय माती हा कल्पना दुधाळ यांचा कवितासंग्रह अभ्यासक्रमात घेतला आहे .यातून गौळण ,आत्मकथन ,कादंबरी व कवितासंग्रह यांचा अभ्यास कसा करावा हे विद्यार्थी समजून घेईल .त्यातून त्याला विविध साहित्यप्रकारातील कलाकृतीचा अभ्यास करण्याचे कौशल्य प्राप्त होईल अशी रचना अभ्यासक्रमात केली आहे .

Objective –

१ कलाकृतीचा अभ्यासपद्धतीचा उपयोग कसा करावा हे समजून घेणे.
  लेखकाचे वाड्मयीन व्यक्तिमत्व आणि लेखक व त्याचा समकाल समजून घेणे.
२ साहित्यकृतीतून लेखकाच्या समकालाचे प्रतिबिंब कशाप्रकारे प्रकट होते याचा अभ्यास करणे.
३ लेखकाच्या इतर साहित्यकृती विचारात घेऊन लेखकाच्या वाड्मयीन जडणघडणीचा विचार करणे.
४ एकूण वाड्मयीन परंपरेत लेखकाचे योगदान समजून घेणे.

Course Outcomes:-

१ साहित्यकृतीचा अभ्यास करण्याची तत्वे विद्यार्थी शिकून घेईल

२. साहित्यप्रकार नुरूप साहित्यकृतीचा अभ्यास कसा करावा हे समजून घेईल .

३. समकाल आणि लेखक कलाकृती यांचे सबंध तपासणी विद्यार्थी करेल

४. लेखकाची वाङ्मयीन जडणघडण विद्यार्थी समजून घेईल

५.साहित्यकृतीचा अभ्यास करण्याचे कौशल्य विद्यार्थ्यास येईल

Module (घटक)	Sub module (उपघटक)	Teaching Hours	Course Outcomes
Module : 1	**मराठी गौळणी** **डॉ. वसंत जोशी**	15	CO1 & CO4 CO5
Module : 2	**आयदान** **उर्मिला पवार**	15	CO3 & CO5
Module : 3	**चाळेगत** **प्रवीण बांदेकर**	15	CO2 & CO3
Module : 4	**सिझर कर म्हणतीये माती** **कल्पना दुधाळ**	15	CO4 & CO5

संदर्भ ग्रंथसूची –

१ मराठी गवळणी – वसंत जोशी

२ पैंजण – म. ना. अदवंत

३ प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – डॉ. ल. रा. नासिराबादकर

४ आयदान – उर्मिला पवार

५ दलित साहित्य: वेदना आणि विद्रोह – भालचंद्र फडके

६ दलित साहित्य चिकित्सा – सदा कऱ्हाडे

७ आजची कादंबरी नोंदी आणि निरीक्षणे – रंगनाथ पठारे

८ कादंबरीविषयी – हरिश्चंद्र थोरात

९ सिझर कर म्हणतीये माती – कल्पना दुधाळ

१० कविता संकल्पना निर्मिती आणि समीक्षा – वसंत पाटणकर

११ आधुनिक मराठी कविता एक दृष्टीक्षेप – नागनाथ कोत्तापल्ले

Evaluation Pattern

M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – **६०**

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Evaluation Pattern
M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ६०

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्त्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara (Autonomous)

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

Paper No. 7

आधुनिक मराठी वाड्मयाचा इतिहास (स्वातंत्र्योत्तर काळ)

Subject Code – MMMAR08207

(Syllabus to be implemented from June, 2022)

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

M.A. Part I

अभ्यासपत्रिका क्र.7

Subject Code – MMMAR08207

(Credit 04)

June 2022

सत्र : १ (Semester : II)

अभ्यासपत्रिकेचे नाव -आधुनिक मराठी वाड्मयाचा इतिहास (स्वातंत्र्योत्तर)

Preamble - (प्रास्ताविक)

या अभ्यासक्रमामध्ये मराठी भाषेतील आधुनिक काळातील वाड्मयाचा इतिहास विद्यार्थी समजून घेणार आहे .कोणतेही भाषा वाड्मय आपोआप तयार होत नसून त्या मागे एक इतिहास असतो. वाड्मयाचा इतिहास समजून का

घ्यावा हे विद्यार्थी प्रारंभी समजून घेणार आहे .साहित्य निर्मितीला सामाजिक ,सांस्कृतिक ,राजकीय व धार्मिक सबंध देखील असतात .साहित्य हे लेखकाचे आविष्करण असले तरी ते सामाजिक व अन्य संदर्भाने तयार झालेले असते .म्हणूनच साहित्य आणि समाज याचा अनुबंध आणि साहित्याची वाटचाल कशी झाली हे समजून घेतले तर मानवी विचाराची व दृष्टीकोनाची स्थित्यंतरे देखील आपण समजून घेऊ शकतो..इ.स.१८०० पासून ते भारताला स्वातंत्र्य मिळेपर्यंतचा काळ हा स्वातंत्र्य पूर्व काळ होय. तर १९४७ नंतर चा काळ हा स्वातंत्र्योत्तर काळ मानला जातो .भारताला स्वतंत्र्य मिळाले त्यापूर्वी महाराष्ट्रात अनेक राजकीय ,सामाजिक ,सांस्कृतिक चळवळी सुरु झाल्या होत्या .इंग्रजी मधून आलेले अनेक साहित्यप्रकार देखील रुजले होते.अनेक मराठीतील वाड्मयीन नियतकालिके तयार होत होती . जागतिक दुसरे महायुद्ध होऊन गेले होते ,भारताची दोन राष्ट्रे झाली .मराठी भाषेमध्ये साहित्यात नवीन प्रवाह वाहू लागले .ग्रामीण ,दलित ,स्त्रीवादी ,आदिवासी इत्यादी अनेक प्रवाह झाले .समाजात झालेल्या विविध चळवळी आणि त्यातून निर्माण झालेले साहित्य या काळात मोठ्या प्रमाणात तयार झाले .मुख्य प्रवाह आणि हे नवे प्रवाह यामध्ये आशय व अभिव्यक्ती अंगाने काय बदल झाले.कोणत्या कलाकृती निर्माण झाल्या ,त्याचे हेतू,प्रेरणा ,परिणाम ,साहित्याचा समाजावर झालेला परिणाम ,त्यातून झालेली परिवर्तने हे सारे समजून घ्यायचे असेल तर १९४७ ते २००० पर्यंतचा काळ आणि त्यात झालेली साहित्याची वाटचाल समजून घेणे आवश्यक आहे .नवसाहित्य ,महानगरीय साहित्य आणि ग्रामीण ,दलित अशा विविध प्रवाहांचे साहित्य त्याच्या प्रेरणा प्रवृत्ती समजून घ्याव्या लागतील .स्वातंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर काळ या मध्ये घडत जाणारी स्थित्यंतरे विद्यार्थ्यांनी समजून घ्यावीत .हाच उद्देश या अभ्यासपत्रिकेचा आहे .

Objective -

स्वातंत्र्योत्तर काळातीलमहाराष्ट्रातील सामाजिक ,राजकीय ,सांस्कृतिक जीवनाची पार्श्वभूमी समजून घेणे व त्याचा तत्कालीन साहित्याशी आंतरसंबंध समजून घेणे
2 या काळातील साहित्याचा इतिहास अभ्यासणे व साहित्याच्या प्रेरणा ,प्रवृत्ती ,वाड्मय प्रकार यांचा अभ्यास करणे
3 मुख्य प्रवाहातील साहित्याबरोबरच इतर समांतर साहित्यप्रवाहांची वैशिष्ट्ये समजावून घेणे
4 आधुनिक स्वातंत्र्योतर काळातील साहित्याचे रूपबंध आणि आशय वैशिष्ट्ये समजून घेणे

Course Outcomes–

१. विद्यार्थी १९४७ ते २००० या काळातील महाराष्टातील सामाजिक ,सांस्कृतिक ,व राजकीय व धार्मिक परिस्थिती आकलन करतो
२. वाड्मयीन इतिहास संकल्पना समजून घेतो
३. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ समजून घेतो.
४.या काळातील साहित्यप्रकार व त्याची वाटचाल समजून घेतो**.**

अ.क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	Cos
Module 1	**१९५० ते २००० सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय पार्श्वभूमी** स्वातंत्र्योत्तर काळ, सामाजिक राजकीय परिवर्तन, नवविचारप्रवाह, वाङ्मयीन चळवळी	15	CO1, CO3
Module 2	नवसाहित्य आणि महानगरीय साहित्य नवसाहित्याची भूमिका ,प्रेरणा व प्रवृत्ती बदललेले जीवनसंदर्भ आणि नवे वाङ्मयीन प्रवाह :नवसाहित्याची संकल्पना ,स्वरूप व वैशिष्ट्ये	15	CO2 & CO4
Module 3	**कथात्मक साहित्य – कथा व कादंबरी** नवकथांचा प्रारंभ – गंगाधर गाडगीळ, अरविंद गोखले, व्यंकटेश माडगूळकर, पु.भा. भावे, शांताराम, दि. बा. मोकाशी, शंकर पाटील, जी. ए. कुलकर्णी, दिलीप चित्रे, चिं. त्र्यं. खानोलकर, विजय तेंडुलकर, विद्याधर पुंडलिक, अच्युत बर्वे, रणजित देसाई, पु. शि. रेगे, श्याम मनोहर,	15	CO1 & CO3

	ह.मो.मराठे. दलित, ग्रामीण, स्त्रीवादी, आदिवासी जाणीवेने लिहिलेले कथासाहित्य. **मराठी कादंबरी** वाङ्म्याचे**स्वरूप** नव कादंबरी -विश्राम बेडेकर ,बा.सी .मर्ढेकर , बा.भ.बोरकर ,वि.वा .शिरवाडकर ,श्री .रा . बिवलकर ,व्यंकटेश माडगूळकर ,श्री .ना .पेंडसे, गो .नी .दांडेकर ,चिं .त्र्यं .खानोलकर , गंगाधरगाडगीळ ,पु.भा .भावे ,भालचंद्र नेमाडे , मधू मंगेशकर्णिक ,जयवंत दळवी ,मनोहर शहाणे ,उद्धव शेळके ,रणजित देसाई ,शिवाजी सावंत ,विश्वासपाटील स्वातंत्र्योत्तर काळातील स्त्री कादंबरीकार , दलित ,ग्रामीण ,स्त्रीवादीकादंबरी लेखनाचा परामर्श		
Module 4	**कथात्मक साहित्य – नाटक व कविता** परळची रंगभूमी, वि.वा.शिरवाडकर, पु. ल. देशपांडे, वसंत कानेटकर, विजय तेंडुलकर, बाळ कोल्हटकर, विद्याधर गोखले, नाटिका, एकांकिका, एकांक.- महेश एलकुंचवार, चिं.त्र्यं. खानोलकर, अशोक शहाणे, सतीश आळेकर, अच्युत वझे इ. प्रायोगिक रंगभूमी – छबिलदास चळवळ, थियेटर अकादमी इ. **आधुनिक मराठी कविता**- बा. सी. मर्ढेकर, वसंत हजरनीस, य.द.भावे,शरदचंद्र मुक्तिबोध, मनमोहन नातू, विंदा करंदीकर, पु.शि. रेगे, सदानंद रेगे, वसंत बापट, मंगेश पाडगावकर, नारायण सुर्वे, इंदिरा संत, शांता शेळके, पद्मा गोळे, संजीवनी मराठे, बहिणाबाई चौधरी, ग्रेस, शंकर वैद्य, ना. धों. महानोर, भालचंद्र नेमाडे, सतीश काळसेकर, वसंत गुर्जर, वसंत आबाजी डहाके, चंद्रकांत पाटील, विलास सारंग, अरुण कोलटकर. इ. मराठी दलित कविता.-परामर्श	15	CO4,

	स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील प्रातिनिधिक काव्यसंग्रह.		

संदर्भग्रंथ–

१. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास – डॉ .प्र .न .जोशी
२. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना – डॉ .द.दि.पुंडे / गो.म .कुलकर्णी
३. मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती – डॉ .वसंत आबाजीडहाके
४. मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी – प्रा .गो .म .कुलकर्णी
५. साहित्यमूल्ये आणि अभिरुची – डॉ .गो.मा.पवार
६. साहित्य ,समाज आणि संस्कृती– दिगंबर पाध्ये
७. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – डॉ .अ .ना .देशपांडे
८. विविधज्ञानविस्तार – वा .ल .कुलकर्णी
९. अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – डॉ .प्र .न .जोशी
१०. मराठी कादंबरी पहिले शतक – कुसुमावती देशपांडे
११. मराठी साहित्यसमालोचन – वि .सी .सरवटे
१२.अर्वाचीन मराठी काव्य – रा .श्री .जोग
१३.आधुनिक कवितेचे प्रणेते ,भाग १ व २ - भ .श्री .पंडित
१४.मराठी वाङ्मयाचा इतिहास ,खंड ४ था– रा .श्री .जोगप्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

Evaluation Pattern
M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – **६०**

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टीपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (दोन पैकी कोणताही एक)	१५

लेखी परीक्षा ६० गुणांची असेल.

अंतर्गत मूल्यमापन एकूण गुण -४०

1-	चर्चासत्र सादरीकरण (लेखी संहितेसह)	२०
3-	विषयनिहाय उपक्रम सहभाग चित्रपट निरीक्षण /कलाकृती प्रकाशन /मुलाखत बातमी लेखन / काव्यवाचन/कथाकथन /आंतरवासियता (Internship)/चर्चासत्रात सहभाग/वक्तृत्व स्पर्धेत सहभाग	२०

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara

Karmaveer Samadhi Parisar, Powai Naka Satara, Maharashtra 415001

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara (Autonomous)

Constituent College of Karmveer Bhaurao Patil University, Satara

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

M.A. Program in Marathi at Major Level

Marathi

Subject Code MMMAR08208

Marathi Paper No. 8

अनुवादकौशल्ये

(Syllabus to be implemented from June, 2023-24 as Per NEP Guideline)

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

M.A. Part I

June 2023 (As Per NEP 2020)

Semester II

Marathi Paper No. 8

Subject Code MMMAR08208

अभ्यासपत्रिकेचे नाव - अनुवादकौशल्ये

(Credit -02)

प्रास्ताविक – **(Preamble)**

आज बहुतांश समाज सांस्कृतिक जीवन जगत आहे.अलिकडच्या काही वर्षामध्ये अस्तित्वात आलेल्या या बहुसांस्कृतिक जीवनामुळे अनुवाद,भाषांतर,रुपांतर या प्रक्रियांना विशेष महत्त्व प्राप्त झाले आहे.अनुवाद कसा असावा,अनुवाद हे शास्त्र की कला,या प्रक्रियेमध्ये भाषिक प्रभुत्वाची अधिक गरज असते की,सर्जकतेची –प्रतिभेची ? असे विविध प्रश्न आणि एकूणच अनुवाद- भाषांतराच्या संकल्पनेसंदर्भात अभ्यासाकांमध्ये मतभिन्नता दिसून येते.सदर अभ्यासपत्रिकेमध्ये अनुवादकौशल्यांचा विचार केला जाणार आहे.

Objective –

१. समकालीन अनुवाद –भाषांतराची गरजेची ओळख करून देणे.

२. अनुवाद प्रक्रिया समजावून देणे.

३. अनुवादकाकडे असावे लागणारे गुण समजावून घेणे .

४. अनुवादाची पूर्वतयारी अभ्यासणे .

.

Outcomes –

५. समकालीन अनुवाद –भाषांतराची गरजेची ओळख होईल.

६. अनुवाद प्रक्रियेची ओळख होईल .

७. अनुवादकाकडे असावे लागणारे गुण लक्षात येतील.

८. अनुवादकौशल्यांची ओळख होईल.

९. अनुवादाची पूर्वतयारी होईल.

Expected Skill impartation (Through theory and practical's)

५. **अनुवादकौशल्ये**
६. **बहुभाषिकता**
७. **जागतिकीकरण व समायोजन**

अ.क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	Course Outcome
विभाग1 Module1	**अनुवाद पूर्वतयारी** • अनुवाद स्वरूप • लीना सोहोनी • डॉ.विजया देव • उमा कुलकर्णी	15	CO1 & CO4 CO3
विभाग 2 Module2	**अनुवादकाचे गुण** • **अनुवादकासमोरील अडचणी** • **भाषाप्रभुत्व** • **अनुवाद शास्त्र की कला** • **विविध अनुवादाचे स्वरूप**	15	CO2 & CO3

संदर्भ ग्रंथसूची –

१.भाषांतरमीमांसा –संपा. कल्याण काळे /डॉ.अंजली सोमण,प्रतिमा प्रकाशन पुणे

२.भाषांतर – डॉ.सदा कऱ्हाडे,लोकवाङ्मयगृह ,मुंबई
३.व्यावहारिक मराठी – संपा.स्नेहल तावरे,स्नेहवर्धन प्रकाशन,पुणे
४.तौलनिक साहित्य :नवे सिद्धांत आणि उपयोजन –डॉ.आनंद पाटील,साकेत प्रकाशन,औरंगाबाद

Evaluation Pattern **M.A. Part I** **June 2023 (As Per NEP 2020)** **Semester VII** **Marathi Paper No. VIII** **अभ्यासपत्रिकेचे नाव - अनुवादकौशल्ये**	
Term End Examination (Theory)	Marks : 30
Internal Evaluation	Marks : 20
Total	50

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ३०

प्रश्न १.	खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा	०८
प्रश्न २.	टीपा लिहा (तीन पैकी कोणत्याही दोन)	१०
प्रश्न ३	खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी कोणतेही एक)	१२

अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

१. विषयनिहाय विविध उपक्रम - २० गुण

Karmaveer Bhaurao Patil University, Satara

Karmaveer Samadhi Parisar, Powai Naka Satara, Maharashtra 415001

Rayat Shikshan Sanstha's

Chhatrapati Shivaji College,Satara (Autonomous)

Constituent College of Karmveer Bhaurao Patil University, Satara

Accredited By NAAC with 'A+' Grade

Syllabus for

M.A. Part – I

M.A. Program in Marathi at Major Level

Marathi

Subject Code MEMAR08202

बोली अभ्यास

(Syllabus to be implemented from June, 2023-24 as Per NEP Guideline)

Rayat Shikshan Sansth's

Chhatrapati Shivaji College, Satara

(Autonomous)

M.A. Part I

Subject Code MEMAR08202

June 2023 as per NEP 2020

सत्र : 2 (Semester : II)

Paper No.2 : बोली अभ्यास

Teaching Hours: 60

प्रास्ताविक – (Preamble)

मानवाच्या उत्क्रांतीमध्ये त्याचे द्विपाद होणे जितके महत्वाचे आहे , तितकेच त्याने लावलेल्या भाषांच्या शोधांचे महत्वही आहे . आजपर्यंतच्या मानवी विकासामध्ये भाषेचा वाटा मोठा असल्याचे दिसून येते . कोणतीही भाषा पूर्वी बोलीच्या रूपातच असते . आज जगभरात ज्या ज्या भाषा अस्तित्वात आहेत , त्या पूर्वी बोलीच्या रूपातच होत्या . कालांतराने त्या बोलींना भाषेचा दर्जा प्राप्त झाला . कोणत्याही भाषेत त्या भाषिक समुदायाने वारंवार व बहुसंख्येने वापरले जाणारे ध्वनी हे मूलभूत घटक ध्वनींच्या संयोगाने तयार होणारे शब्द आणि शब्दांच्या क्रमबद्ध रचनेतून अर्थ व्यक्त करणारी वाक्यरचना अशी भाषिक संरचना असते . बोलीची संरचनाही अशीच ध्वनी , शब्द , अर्थ स्वरूपाची असते .

पहिल्या घटकामध्ये बोलीभाषेचा स्वरूप आणि संरचना , दुसऱ्या घटकामध्ये समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पनांच्या आधारे विविध बोलींच्या अभ्यास , तिसऱ्या घटकामध्ये बोलींचा इतिहास आणि भूगोल , चौथ्या घटकामध्ये कोल्हापूरी बोलीचे वेगळेपण इ. पैलूंचा सोदाहरण परामर्श घेता येईल .

Objectives (उद्दिष्टे :-)

१) बोली भाषेचे स्वरूप आणि संरचना समजून घेता येईल.
२) समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पनांच्या आधारे विविध बोलींचा अभ्यास करता येईल.
३) बोली भाषेचा इतिहास आणि भूगोल समजून घेता येईल.
४) क्षेत्रिय पाहणी करून कोल्हापूरी बोलीचे वेगळेपण समजावून घेता येईल.

Course Outcomes:-(अध्ययन निष्पत्ती)

१) विद्यार्थी बोली भाषेचे स्वरूप आणि संरचना समजून घेतो.

२) विद्यार्थी समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पनांच्या आधारे विविध बोलींचा अभ्यास करतो.
३) विद्यार्थी भाषिक प्रदेशाची ऐतिहासिक आणि भौगोलिक पार्श्वभूमी समजून घेतो.
४) विद्यार्थी कोल्हापूरी बोलीचे वेगळेपण जाणून घेतो.

Unit (घटक)	**Subunits (उपघटक)**	**अध्यापन तासिका (Teaching hours)**	**Course Outcomes**
Module : 1	**बोली संरचना विचार** - बोली भाषेचे स्वरूप - बोली भाषेची संरचना - बोलीचा स्वनिम विचार - बोलीचा रुपिम विचार - बोलीचा वाक्यविचार	१५	
Module : 2	**समाजभाषावैज्ञानिक दृष्टिकोन** - बोलीच्या निर्मितीची कारणमीमांसा - समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पनांच्या आधारे बोलींचा अभ्यास	१५	
Module: 3	**बोली :- इतिहास आणि भूगोल** - भाषिक प्रदेशाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी - बोलीचा इतिहास आणि भूगोल	१५	
Module : 4	**क्षेत्रिय अभ्यास कोल्हापूरी बोली** - क्षेत्रिय अभ्यास पद्धती संकल्पना - कोल्हापूरी बोलीचे वेगळेपण	१५	

संदर्भ ग्रंथसूची

१) भाषा व भाषाशास्त्र - श्री. न.गजेंद्रगडकर , व्हीनस प्रकाशन , पुणे .
२) सामाजिक भाषाविज्ञान - रमेश धोंगडे , दिलीपराज प्रकाशन , पुणे .
३) मराठी भाषेचा आर्थिक संसार - अशोक केळकर , मराठवाडा साहित्य परिषद , औरंगाबाद .
४) भाषा : इतिहास आणि भूगोल - ना.गो.कालेलकर , मौज प्रकाशन , मुंबई .
५) भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा - डॉ अनिल गवळी , हिरण्यकेशी प्रकाशन , कोल्हापूर .
६) भाषा प्रकाश - डॉ निलिमा गुंडी
७) कोल्हापूरी बोली - डॉ. एकनाथ आळवेकर (भाषा आणि जीवन बोली विशेषांक , दिवाळी २०१२ , पृ ४३ ते

४६)
८) लोकसाहित्य : क्षेत्रिय अभ्यास -   डॉ. गंगाधर मोरजे
९) भाषा व साहित्य : संशोधन (खंड पहिला) संपा. वसंत जोशी

Evaluation Pattern
M.A. Part – I Marathi

Term End Examination (Theory)	60 **Marks**
Internal Evaluation	40 **Marks**
Total	100 **Marks**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुण विभागणी

एकूण गुण – ६०

प्रश्न १.	योग्य पर्याय निवडा	१५
प्रश्न २.	टिपा लिहा (पाचपैकी कोणत्याही तीन)	१५
प्रश्न ३.	अंतर्गत विकाल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (पाच पैकी कोणतेही तीन)	१५
प्रश्न ४.	अंतर्गत विकाल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी कोणताही एक)	१५